

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА**

ПРОКОПЕНКО РОМАН ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 378.016 : 786.2 (043.3)

**ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
БАКАЛАВРІВ МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ
МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
ЗАВАДСЬКА Тетяна Миколаївна,
Національний педагогічний університет імені
М.П. Драгоманова, професор кафедри
фортепіанного виконавства і художньої культури.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ОТИЧ Олена Миколаївна,
Інститут педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України,
заступник директора з наукової роботи,
завідувач відділу педагогічної естетики і етики;

кандидат педагогічних наук, доцент
ГУСЕЙНОВА Лариса Василівна,
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя, декан факультету
культури і мистецтв, доцент кафедри
інструментально-виконавської підготовки.

Захист відбудеться “11” грудня 2013 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий “7” листопада 2013 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

А.В. Козир

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах реформування системи вищої освіти України, впровадження у навчально-виховний процес вищої школи положень Болонської декларації особливої актуальності набуває проблема підготовки висококваліфікованих фахівців у непростих реаліях суспільного поступу. Економічні та суспільні перетворення у державі негативно позначилися на престижності однієї з наймасовіших і, в той же час, найважливіших професій – професії вчителя. Внаслідок цих процесів усе більше молодих педагогів по закінченню навчання не йдуть працювати за фахом, що, у свою чергу, спричиняє неукомплектованість загальноосвітніх шкіл, зниження якості загальної середньої освіти. У зв'язку з цим постає необхідність удосконалення професійної підготовки вчителів, зокрема вчителів музики освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” з урахуванням того, що рушійною силою вирішення даної проблеми є цілеспрямоване формування у студентів інтересу до майбутньої педагогічної діяльності.

Формування цієї важливої якості у бакалаврів мистецтва вимагає оновлення методичного підґрунтя навчального процесу, зокрема, підвищення професійно-педагогічної спрямованості фахової підготовки майбутніх учителів музики. Так, музично-інструментальна підготовка у вищому педагогічному навчальному закладі як складова фахової потребує поглибленої планової професіоналізації, що є неодмінною запорукою успішності формування досліджуваної нами особистісної якості у студентів-музикантів.

Поняття “інтерес” вже неодноразово досліджувалося представниками гуманітарних наук. У філософії дана категорія вивчалась з точки зору певного ставлення особистості до суспільства, держави, природи (М.В. Дьомін, Н.Т. Морозова), у психології – як стійка особливість людини, що виражена у захопленні предметом чи справою, певній потребі у діяльності (Л.А. Гордон, Б.І. Додонов, В.І. Ковальов, Г.С. Костюк, Н.В. Кузьміна, К.К. Платонов, С.Л. Рубінштейн, І.М. Сеченов). У педагогіці феномен інтересу досліджували як відомі педагоги минулого – Я.А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, К.Д. Ушинський, так і сучасні вчені – Л.Г. Антипова, Н.М. Бібік, О.В. Киричук, Г.І. Щукіна, які розуміють його як стійку якість особистості, що відображає найбільш значущі сторони її розвитку та характеризується активною спрямованістю та позитивним ставленням до пізнання.

Дослідження інтересу у контексті професійної діяльності (тобто професійного інтересу) проводили Я.Л. Коломинський, С.П. Кредже. Дещо пізніше з'являються роботи, присвячені інтересу до педагогічної діяльності (Ю. О. Вижевська, В.Ф. Сахаров), зокрема і його формуванню у майбутніх учителів музики (В.Л. Яконюк).

Аналіз наукових праць, в яких системно вивчалися особливості фахової підготовки майбутніх учителів музики (Л.Г. Арчажникова), зокрема, її важливої і невід'ємної складової – музично-інструментальної підготовки (Л.Ю. Аксакалова, Л.А. Смірнова), дозволив виявити ряд суперечностей, що виникли між потребами загальноосвітньої школи у висококваліфікованих педагогічних

кадрах та характером даної підготовки студентів, а саме:

- 1) між суспільною потребою в підготовці активних, зацікавлених у професійному та творчому зростанні вчителів музики та недостатньою розробленістю методичних засад забезпечення педагогічної спрямованості їх фахової підготовки;
- 2) між змістом навчання у класі основного музичного інструменту, що концентрує зусилля суб'єктів навчального процесу на оволодінні навичками виконавця-інструменталіста, а не вчителя музики, та тими завданнями, що постають перед бакалаврами мистецтва у загальноосвітній школі.

Необхідність розв'язання означених суперечностей, нагальна потреба переорієнтації навчально-виховного процесу в інструментальних класах на виконання суспільного замовлення – підготовку вчителя музики для школи, якісного оновлення методик викладання інструментально-виконавських дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах зумовили вибір теми дослідження: **“Формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування НПУ імені М.П. Драгоманова і складає частину комплексного дослідження з теми “Вдосконалення фахової та методичної підготовки вчителя музики до практичної професійної діяльності”, затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол №9 від 28.04.2009 р.), Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол №5 від 03.07.2009 р.).

Мета дослідження: розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально апробувати принципи, педагогічні умови та методику формування у бакалаврів мистецтва інтересу до педагогічної діяльності в процесі музично-інструментальної підготовки.

Об'єкт дослідження: процес фахової підготовки бакалаврів мистецтва у вищих педагогічних навчальних закладах.

Предмет дослідження: принципи, педагогічні умови та методика формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки.

Відповідно до мети було визначено такі **завдання** дослідження:

- 1) проаналізувати стан досліджуваної проблеми у філософській, психологічній та педагогічній літературі;
- 2) уточнити сутність та розробити структуру інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва – майбутніх учителів музики;
- 3) розкрити специфіку професійно спрямованої музично-інструментальної підготовки бакалаврів мистецтва як засобу формування у них інтересу до педагогічної діяльності;

- 4) визначити принципи та педагогічні умови ефективного формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва;
- 5) розробити критерії і показники та встановити рівні сформованості у майбутніх учителів музики інтересу до педагогічної діяльності;
- 6) розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити поетапну методику формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва – майбутніх учителів музики.

Методологічну основу дослідження становлять: положення філософії та психології про людину як суб'єкт діяльності, про активність суб'єкта в процесі самореалізації у професійній діяльності; фундаментальні положення психологічних теорій, зокрема діяльнісної теорії, теорії особистості, теорії поетапного формування розумових дій та теорії установки про сутність, зміст та особливості формування професійного інтересу; психологічні механізми функціонування інтересу до педагогічної діяльності; сучасні концептуальні ідеї та теоретичні положення щодо сутності та змісту вищої музично-педагогічної освіти, особистісно орієнтованого підходу до навчання.

Теоретичну основу дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем: формування інтересу як якості особистості (Б.Г. Ананьєв, Л.Г. Антипова, Н.М. Бібік, А.К. Дусавицький, С.П. Крегдже, Г.І. Щукіна); організації та здійснення навчально-виховного процесу у вищій школі (О.Г. Мороз, О.М. Отич, С.Д. Смірнов); забезпечення професійно-педагогічної спрямованості фахової підготовки вчителів (З.П. Плетньова, К. С. Тюрєбаєва, З.К. Хуррамов, С.В. Яремчук); дослідження психологічних аспектів діяльності вчителя (Н.В. Кузьміна, А.К. Маркова); професійної підготовки вчителя музики (Л.Г. Арчажникова, Г.М. Падалка, О.Я. Ростовський, О.П. Рудницька, О.П. Щолокова), зокрема, її важливої складової – музично-інструментальної підготовки (Л.Ю. Аксакалова, І.Ф. Гажим, Л.В. Гусейнова, П.Б. Косенко, В.М. Крицький, Т.Ю. Свистельнікова, Л.А. Смірнова).

Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань були використані загальнонаукові **методи дослідження:**

- 1) **теоретичні:** аналіз та узагальнення філософської, психологічної та педагогічної літератури з проблеми формування інтересу та її систематизація, метод екстраполяції, теоретичне моделювання, зіставлення для вивчення теоретичної основи, визначення понятійно-категоріального апарату дослідження, розробки теоретичної моделі процесу формування досліджуваної якості у бакалаврів мистецтва;
- 2) **емпіричні:** анкетування, тестування, бесіда, педагогічне спостереження, констатувальний та формувальний експерименти, педагогічне моделювання, експертна оцінка, педагогічна вимога, навіювання громадської думки, створення ситуацій успіху, регуляція вольових зусиль, обговорення, групова дискусія, лекція для встановлення рівнів сформованості інтересу до педагогічної діяльності у майбутніх учителів музики та розробки методики формування досліджуваної якості у

студентів;

3) кількісної обробки дослідницьких результатів: методи статистичної обробки експериментальних даних, зокрема, середньоквадратичне відхилення та дисперсія для фіксації отриманих результатів, їх вірогідності та підтвердження ефективності розробленої формувальної методики.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* визначено принципи та педагогічні умови, а також розроблено методику формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки;
- *уточнено* сутність поняття “інтерес до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва” та розроблено його структуру;
- *конкретизовано* зміст професійно спрямованої музично-інструментальної підготовки бакалаврів мистецтва у вищих педагогічних навчальних закладах;
- *розроблено* критерії та показники сформованості інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва;
- *подальшого розвитку набули* методичні підходи до професіоналізації фахової підготовки майбутніх учителів музики – бакалаврів мистецтва.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що здійснено апробацію розроблених принципів, педагогічних умов та запропонованої поетапної методики формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки. Здобуті результати роботи можуть слугувати підставою для корекції та оновлення змісту викладання таких навчальних дисциплін як: “Основний музичний інструмент” (фортепіано), “Методика фортепіанного навчання”, а також програм педагогічної практики бакалаврів мистецтва – майбутніх учителів музики.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати та висновки дослідження обговорювались на *міжнародних* науково-практичних конференціях: IV Міжнародній науково-практичній конференції “Гуманістичні орієнтири мистецької освіти” (м. Київ, 2011 р.), XIV Міжнародній науково-практичній конференції “Актуальні питання модернізації російської освіти” (м. Москва, 2013 р.), а також на *всеукраїнських* науково-практичних конференціях: XI Всеукраїнській науково-практичній конференції “Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції” (м. Київ, 2008 р.), VI мистецько-педагогічних читаннях пам’яті професора О.П. Рудницької “Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей”, (м. Чернівці, 2010 р.), Всеукраїнській відкритій науково-практичній конференції “Проблеми удосконалення професійної підготовки фахівців мистецьких дисциплін”, присвяченої пам’яті А.Ф. Кречківського (м. Суми, 2011 р.).

Теоретичні положення та практичні результати науково-дослідної роботи впроваджено у навчальний процес Бердичівського педагогічного коледжу (довідка №233 від 22.11.2012 р.), Переяслав-Хмельницького державного

педагогічного університету імені Григорія Сковороди (довідка №546 від 30.04.2013 р.), Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (довідка №07-10/892 від 04.04.2013 р.), Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка №631 від 08.04.2013 р.). Дослідженням було охоплено 356 студентів.

Публікації. Основні теоретичні положення і результати дослідження знайшли відображення у 10 одноосібних публікаціях автора, з них 6 – у провідних фахових виданнях України, 1 – у міжнародному виданні.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (всього 221 найменування, з них 9 – іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації складає 239 сторінок, з них 198 сторінок основного тексту. Робота містить 4 таблиці, 1 рисунок, що разом з додатками становить 24 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, його методологічну та теоретичну основу, розкрито наукову новизну та практичне значення роботи, охарактеризовано методи дослідження, а також наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідно-експериментальної роботи.

У **першому розділі** *“Теоретичні основи формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва”* викладено результати аналізу філософських, психологічних, педагогічних досліджень із визначеної проблеми, розкрито зміст поняття *“інтерес до педагогічної діяльності бакалавра мистецтва”* та його структуру.

Аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених дозволив виявити основні тенденції у поглядах на сутність категорії *“інтерес”*. У філософії це поняття розуміється як вроджена властивість особистості; вибіркоче ставлення особистості до оточуючого світу чи його окремих об'єктів та явищ, можливих способів та норм задоволення потреб, що залежить не лише від її світоглядних переконань, ціннісних орієнтацій, а також від соціального становища, рівня та умов її культурно-історичного розвитку. З позицій психології інтерес розглядається як спрямованість уваги особистості на ті об'єкти, що можуть задовольнити її потреби; пізнавальне ставлення особистості до дійсності або до об'єкта, що має для неї певну цінність та привабливість. Як вітчизняні, так і зарубіжні психологи наголошують на тому, що інтерес несе у собі стимулюючу функцію стосовно особистості, виявляє її активне ставлення до оточуючого світу, виступає її автономним компонентом, природа якого лежить у сфері психіки людини і має емоційну, гностичну та вольову складові; схильність, спрямованість, мотив пізнавальної діяльності індивіда, що має обов'язково ним усвідомлюватися. У соціології досліджувана якість розуміється як об'єктивна причина діяльності суб'єкта, що спрямована на задоволення тих чи інших

потреб.

Розгляд категорії інтересу з точки зору педагогіки виявив, що у цьому ракурсі він розуміється як активна спрямованість особистості на ті чи інші об'єкти, оволодіння тією чи іншою діяльністю що, як правило, пов'язана з позитивними емоціями; важлива якість особистості, що відображає різні сторони її розвитку (почуттєва сфера, інтелектуальний розвиток). Також у рамках педагогіки дістала поширення така категорія як “інтерес у навчанні”, що розуміється вченими як активне пізнавальне ставлення учнів (студентів) до навчання й праці (Ю.О. Вижевська, Г.І. Щукіна).

Інтерес до педагогічної діяльності є різновидом професійного інтересу. Професійний інтерес розуміється вченими як: 1) спрямованість особистості на конкретну професію, що зумовлюється набутим досвідом і мотивацією; 2) комплекс вищих психічних процесів, що включають пізнавальну, емоційну та волюву активність особистості, спрямовану на обрану професійну діяльність (Б.І. Адаскін, Л.Г. Антипова, І.Д. Карцев). Дослідження професійного інтересу у науковій літературі зазвичай проводиться з таких методологічних підходів: системного, діяльнісного та особистісного (Л.І. Божович, С.Л. Рубінштейн). Професійний інтерес має подвійну основу – психофізіологічну та соціально-психологічну (Я.Л. Коломинський, С.П. Крегдже, І.М. Сеченов). Сформованість професійного інтересу можна визначити за такими показниками: позитивна емоційна оцінка діяльності, ціннісне ставлення до обраної сфери діяльності, суб'єктність позиції студента.

Одним із варіантів професійного інтересу є інтерес до педагогічної діяльності, що розуміється вченими як вибіркова спрямованість особистості на педагогічну діяльність і ставлення до неї як до цінності. Інтерес до професії вчителя характеризується бажанням, захопленістю процесом навчання і виховання школярів, волювою активністю в отриманні знань, умінь і навичок. У розвитку інтересу до професії вчителя вчені виокремлюють такі фази: агрегативну, сутнісну та змістову. Серед складових інтересу до педагогічної діяльності варто виокремити волюву, інтелектуальну та емоційну.

Бакалавр — освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі повної загальної середньої освіти здобула базову вищу освіту. Бакалавр мистецтва – спеціаліст широкого профілю, підготовка якого за напрямом підготовки 6.020204 передбачає навчання студентів музичного мистецтва. До того ж, бакалаври мистецтва, які проходять професійну підготовку у вищих педагогічних навчальних закладах, отримують кваліфікацію вчителя, у нашому конкретному випадку – вчителя музики, тому випускники після закінчення навчального закладу можуть працювати вчителями музики у середніх загальноосвітніх школах.

На основі всебічного аналізу наукової літератури з проблеми дослідження було визначено, що *інтерес до педагогічної діяльності бакалавра мистецтва – це спеціалізоване утворення особистості, що проявляється у її вибірковій активності, спрямованій на оволодіння професією вчителя музики та успішне здійснення музично-педагогічної діяльності.*

Структуру інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва – майбутніх учителів музики становлять такі компоненти: *мотиваційно-вольовий*, що включає в себе ставлення до професії вчителя музики, бажання професійного зростання та здатність до подолання труднощів у процесі набуття професійних знань та умінь; *інформаційно-пізнавальний*, до складу якого увійшли знання з педагогіки та вікової психології, музично-теоретичні та музично-історичні знання, а також знання з методики музичного виховання; *емоційно-оцінний*, що характеризується наявністю любові до учнів, здатністю до емоційного відгуку на музику, умінням оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності та здатністю до вербальної та виконавської інтерпретації; *діяльнісно-комунікативний*, що включає у себе музично-виконавські вміння, творчу активність у музично-педагогічній діяльності та комунікативні вміння.

У **другому розділі** “*Методичне обґрунтування шляхів і засобів формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки*” визначено роль музично-інструментальної підготовки у фаховій підготовці бакалаврів мистецтва, охарактеризовано професійно-педагогічно спрямовану фортепіанну підготовку майбутніх учителів музики як засіб формування у них інтересу до педагогічної діяльності, а також розроблено та обґрунтовано принципи та педагогічні умови ефективного здійснення цього процесу.

У дослідженні було зазначено, що музично-інструментальна підготовка бакалаврів мистецтва – майбутніх учителів музики є важливою складовою їх фахової підготовки та передбачає, окрім усього іншого, набуття студентами комплексу вмінь професійної гри на музичному інструменті. Провідною навчальною дисципліною даного блоку фахової підготовки є практичний курс “Основний музичний інструмент”. Фортепіанна підготовка як складова інструментальної займає особливе місце у професійній підготовці вчителя музики, вся практична діяльність якого пов’язана з інструментом. Виконавські вміння та навички, якими студенти оволодівають в процесі навчання, зумовлені професійною спрямованістю фортепіанної підготовки, що передбачає єдність двох її складових – виконавської і загальнопедагогічної. Принципами відбору навчального матеріалу в музично-виконавському курсі “Основний музичний інструмент” (фортепіано) є принципи системності, історизму, всебічності розгляду навчального процесу, взаємозв’язку історичного та логічного підходів у інтерпретації системи наукових знань, інтелектуалізації змісту навчання (Л.А. Смірнова). На основі цих принципів можна виокремити такі основні аспекти у вивченні навчального матеріалу в класі фортепіано: історичний, стильовий та жанровий. Діяльність викладача і студента в класі фортепіано здійснюється у кілька етапів: підготовчий етап; робота над музичним твором; педагогічне керівництво самостійною роботою студента над твором; простежування динаміки набуття знань, умінь і навичок у класі фортепіано, техніки виконання музичного твору, а також якостей особистості, що зазнали змін або були сформовані в процесі роботи над твором; аналіз і оцінка

результатів виконаної роботи (Л.Ю. Аксакалова). Основною формою роботи з курсу “Основний музичний інструмент” (фортепіано) є індивідуальне заняття.

Теоретичне обґрунтування професійно спрямованої музично-інструментальної підготовки бакалаврів мистецтва як засобу формування у них інтересу до педагогічної діяльності вимагало з’ясування сутності поняття “спрямованість особистості”. Дана категорія розуміється вченими як сукупність відносно незалежних від поточних ситуацій стійких мотивів, що орієнтують діяльність особистості (Є.П. Ільїн, В.Б. Шапар). Разом з досвідом, особливостями психічних процесів та біопсихічними властивостями спрямованість вважається одним зі структурних компонентів особистості. У науковій літературі виділяють 3 види спрямованості особистості: особистісну або індивідуалістичну, колективістичну та ділову. Професійну спрямованість варто розуміти як інтегральну динамічну якість особистості, що характеризує домінуюче усвідомлюване ставлення даного індивіда до обраної професії, що впливає на підготовку до професійної діяльності та її успішність (Т.Б. Михайлова, З.К. Хуррамов). Одним з варіантів професійної спрямованості особистості є педагогічна спрямованість, тобто спрямованість на професію вчителя-вихователя (В.Л. Яконюк). Забезпечення педагогічної спрямованості є неодмінною умовою успішності як професійної підготовки майбутнього вчителя будь-якої спеціальності у вищому педагогічному навчальному закладі, так і майбутньої трудової діяльності. У педагогічній спрямованості виокремлюють 3 типи: дійсно педагогічна спрямованість, формально педагогічна спрямованість, несправжня педагогічна спрямованість (Н.В. Кузьміна). Поняття “професійно-педагогічна спрямованість” є широкою науковою категорією, що виступає у двох значеннях: 1) як одна з суттєвих характеристик особистості вчителя, витoki якої лежать у потребово-мотиваційній сфері; 2) як система, сукупність засобів, що забезпечують орієнтацію навчально-виховного процесу на формування готовності до професійної діяльності (Л.Г. Арчажникова). *Професійно спрямована фортепіанна підготовка бакалаврів мистецтва – майбутніх учителів музики – це така підготовка у класі основного музичного інструменту, що передбачає озброєння студентів не лише виконавськими, а й педагогічними знаннями, уміннями та навичками.* Професійно спрямована фортепіанна підготовка є надійним та ефективним засобом формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва.

Узагальнення наукових досліджень та аналіз методичних засад процесу формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки дозволив визначити принципи навчання, які б забезпечували здійснення цього процесу у вищому педагогічному навчальному закладі, зокрема:

- 1) єдності загальнопедагогічної та спеціально-музичної складових музично-інструментальної підготовки;
- 2) творчої активності у навчанні;
- 3) формування суб’єктної педагогічної позиції у процесі навчання;

4) індивідуально-диференційованого підходу до студентів бакалаврату.

У ході подальших наукових пошуків було виявлено, що процес формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва – майбутніх учителів музики в процесі музично-інструментальної підготовки окрім застосування вищенаведених принципів навчання потребує також створення певних педагогічних умов. Педагогічні умови – це цілеспрямовано створювані чи спеціально використовувані обставини навчально-виховного процесу, що забезпечують досягнення певних педагогічних цілей або результатів. Ефективне здійснення процесу формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки вимагає створення таких педагогічних умов:

- 1) забезпечення пріоритету практичної діяльності;
- 2) стимулювання активності міжсуб'єктної взаємодії;
- 3) створення емоційної насиченості навчального процесу.

У **третьому розділі** “Дослідно-експериментальна робота з формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки” визначено критерії та показники сформованості інтересу до педагогічної діяльності у майбутніх учителів музики, викладено зміст та результати проведення констатувального експерименту, визначено рівні сформованості досліджуваної якості, розроблено та апробовано експериментальну методику формувального етапу дослідження.

Задля встановлення вихідного рівня сформованості інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва було проведено констатувальне дослідження за розробленими *критеріями* та їх *показниками*, а саме: *мотиваційно-вольовий* (характер ставлення до професії вчителя музики, ступінь спрямованості на досягнення якомога вищих результатів навчання й праці, наявність здатності до подолання труднощів та перешкод у процесі набуття професійних знань та умінь); *інформаційно-пізнавальний* (міра компетентності у галузі педагогіки та вікової психології, обсяг музично-теоретичних та музично-історичних знань, глибина знань з методики музичного виховання); *емоційно-оцінний* (характер ставлення до учнів, яскравість емоційного відгуку на музику, наявність умінь оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності, володіння навичками предметної вербальної та виконавської інтерпретації); *діяльнісно-комунікативний* (ступінь сформованості музично-виконавських умінь, міра творчої активності у музично-педагогічній діяльності, розвиненість комунікативних умінь).

Під час здійснення констатувального експерименту були застосовані такі методи: анкетування, тестування, бесіда, спостереження та педагогічне моделювання.

Аналіз результатів діагностичного етапу дослідження дозволив виявити рівневу характеристику сформованості інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва – майбутніх учителів музики.

Студенти, які належать до *низького рівня* (54,26%) сформованості інтересу до педагогічної діяльності, характеризуються скептичним ставленням до

обраної професії, відсутністю бажання професійного зростання та здатності до подолання труднощів у процесі навчання у ВНЗ. Рівень загальнопедагогічних та спеціально-музичних знань, зокрема, знань з педагогіки, вікової психології, музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін, а також з методики музичного виховання школярів є недостатнім для успішного здійснення педагогічного процесу. Ставлення до учнів – байдуже, емоційного відгуку на музику не спостерігається, так само як і наявності уміння оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності. У переважній більшості студенти не володіють навичками предметної вербальної та виконавської інтерпретації. Бакалаври мистецтва з низьким рівнем сформованості інтересу до педагогічної діяльності не виявляють творчої активності у музично-педагогічній діяльності, при цьому їх музично-виконавські уміння не відповідають вимогам професіограми вчителя музики, а відсутність комунікативних умінь спричиняє емоційно збіднену мову та поведінку студента.

Бакалаври мистецтва, яким притаманний *середній рівень* (25,91%) сформованості інтересу до педагогічної діяльності, характеризуються індіферентним ставленням до обраної професії, низькою мотивацією до професійного зростання та здатністю до подолання труднощів у процесі навчання у ВНЗ. Рівень загальнопедагогічних та спеціально-музичних знань, зокрема, знань з педагогіки, вікової психології, музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін, а також з методики музичного виховання школярів попри відчутні прогалини дозволяє молодим спеціалістам виконувати професійні обов'язки на посаді вчителя музики середньої загальноосвітньої школи. Ставлення до учнів, як правило, досить стримане, прохолодне; в той же час студенти більш емоційно реагують на певні зразки музичного мистецтва як під час слухання музики на лекціях, так і під час проведення тих чи інших заходів (наприклад, концертів). Уміння оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності сформоване на достатньому рівні. У переважній більшості студенти володіють комунікативними вміннями, а також навичками предметної вербальної та виконавської інтерпретації, хоча і потребують їх подальшого вдосконалення. Бакалаври мистецтва з середнім рівнем сформованості інтересу до педагогічної діяльності не виявляють належної творчої активності у музично-педагогічній діяльності, при цьому їх музично-виконавські уміння відповідають вимогам професіограми вчителя музики.

Бакалаври мистецтва з *високим рівнем* (19,81%) сформованості інтересу до педагогічної діяльності характеризуються позитивним ставленням до обраної професії, наявністю сильного бажання професійного зростання та здатності до подолання труднощів у процесі навчання у ВНЗ. Студенти даної групи демонструють високий рівень загальнопедагогічних та спеціально-музичних знань, зокрема, знань з педагогіки, вікової психології, музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін, а також з методики музичного виховання школярів. Ставлення до учнів – позитивне, спостерігається яскравий емоційний відгук на музику, а також наявність комунікативних умінь та уміння оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності. У переважній більшості

студенти на достатньо високому, подекуди навіть професійному рівні володіють навичками предметної вербальної та виконавської інтерпретації. Бакалаври мистецтва з високим рівнем сформованості інтересу до педагогічної діяльності зазвичай виявляють високу творчу активність у музично-педагогічній діяльності, при цьому їх музично-виконавські вміння не лише відповідають вимогам професіограми вчителя музики, а й є взірцем для наслідування іншими студентами.

Виявлений незадовільний стан сформованості інтересу до педагогічної діяльності у студентів зумовив необхідність розробки та впровадження нової ефективної методики формування досліджуваної якості у бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки.

Впровадження експериментальної методики формування інтересу до педагогічної діяльності у бакалаврів мистецтва передбачає чотири етапи, кожен з яких скерований на досягнення певної мети та виконання окремих завдань.

Перший етап – *мотиваційно-організаційний* – має на меті активізацію мотиваційної сфери особистості та її вольових зусиль задля досягнення успішності у навчальній діяльності. Завдання цього етапу: сформувані у студентів позитивне ставлення до професії вчителя музики дотримуючись педагогічної умови активності міжсуб'єктної взаємодії; стимулювати бакалаврів мистецтва на досягнення якомога вищих результатів навчальної діяльності, що вимагає забезпечення пріоритету її практичної складової; розвинути здатність студентів до подолання труднощів і перешкод у процесі набуття професійних знань і умінь. На даному етапі доцільно застосовувати такі методи: педагогічна вимога та навіювання громадської думки; створення ситуацій успіху; регуляція вольових зусиль.

Мета другого – *інформаційно-когнітивного* – етапу полягає у тому, аби підштовхнути студентів до розуміння значущості засвоєння навчальних дисциплін як спеціально-музичного, так і загальнопедагогічного блоку на тому рівні, що дозволить їм успішно здійснювати професійну діяльність. Завдання інформаційно-когнітивного етапу формувальної методики: роз'яснити бакалаврам мистецтва принципів значущість їх компетентності у галузі педагогіки та вікової психології; всіляко сприяти набуттю студентами значного обсягу музично-теоретичних та музично-історичних знань; продемонструвати важливість практичного застосування знань з курсу “Методика музичного виховання школярів”. Серед методів, рекомендованих до застосування на 2-му етапі експериментальної методики, найбільш ефективними слід вважати: обговорення на тему: “Загальнопедагогічні знання для вчителя-музиканта: застарілий підхід чи професійна необхідність?”; написання анотацій на музичні твори; групова дискусія з питань практичного застосування знань з курсу “Методика музичного виховання школярів”.

Третій етап – *фахово-адаптаційний* – має на меті створення сприятливого психологічного клімату в процесі музично-інструментальної підготовки та формування ставлення до обраної професії як до цінності. Завдання 3-го етапу: переконати майбутніх учителів музики у необхідності позитивного ставлення

до учнів; заохотити студентів до яскравого вияву емоцій від спілкування з музичним мистецтвом; сформувані вміння бакалаврів мистецтва оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності; професіоналізувати навички вербальної та виконавської інтерпретації. На даному етапі формувальної роботи ми радимо застосовувати такі методи: лекція на тему: “Позитивне ставлення вчителя до учнів як необхідна умова заохочення вихованців до навчання”; виховний захід із залученням студентів до підготовки, показу музичних творів та виконання супутніх завдань; методика формування вміння оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності; методика формування навичок словесної характеристики музичного образу. Окрім цього, для вирішення 1-го та 2-го завдань буде доцільним створення певних педагогічних умов, зокрема, створення емоційної насиченості навчального процесу.

Мета останнього – *творчо-діяльнісного* – етапу полягає у тому, аби навчити студентів здійснювати музично-педагогічну діяльність не на репродуктивному, а на творчому рівні. Завданнями цього етапу є: зорієнтувати студентів на застосування музично-виконавських умінь, здобутих у рамках вивчення курсу “Основний музичний інструмент” (фортепіано), не лише для виконання державної програми, а й шкільного педагогічного репертуару (що вимагає дотримання педагогічної умови забезпечення пріоритету практичної діяльності на заняттях з фортепіано); активізувати прояви творчості студентів; сформувані комунікативні вміння бакалаврів мистецтва всіляко стимулюючи активність міжсуб’єктної взаємодії їх з викладачами. На творчо-діяльному етапі передбачається застосування таких методів: зіставлення програм з курсу “Основний музичний інструмент” (фортепіано) та шкільного предмету “Музика”; проведення студентами лекцій-концертів; бесіда на тему: “Проблема педагогічного спілкування у професійній діяльності вчителя музики”.

Для перевірки дієвості формувальної методики був проведений контрольний зріз, що мав на меті встановлення кількісних та якісних змін за всіма розробленими критеріями та їх показниками. Аналіз результатів контрольного зрізу дозволив виявити, що у студентів експериментальних груп зростання високого рівня сформованості інтересу до педагогічної діяльності з одного боку та падіння низького – з іншого за час проведення експерименту відбулось у значно більшій мірі, аніж у студентів контрольних груп (більш ніж удвічі в експериментальних групах та несуттєво у контрольних), у навчально-виховний процес яких не було внесено відповідних змін. Отримані результати подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка змін рівнів сформованості інтересу до педагогічної діяльності на початку та в кінці експерименту

Група	КГ			ЕГ		
	В	С	Н	В	С	Н
Рівень						

Значення	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%
До	12	19,35	16	25,80	34	54,84	13	20	17	26,15	35	53,85
Після	17	27,42	16	25,80	29	46,77	33	50,77	18	27,69	14	21,54
Різниця	+5	+8,07	0	0	-5	-8,07	+20	+30,77	+1	+1,54	-21	-32,31

Одержані результати дали підстави зробити висновок про ефективність визначених педагогічних умов та запропонованої методики формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки. Таким чином, означена методика може бути застосована у вищих педагогічних навчальних закладах, де проходять професійну підготовку майбутні вчителі музики.

ВИСНОВКИ

У дисертації викладено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблеми формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва, що знайшло відображення в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці принципів, педагогічних умов та методики формування означеної якості у майбутніх учителів музики.

Проведене дослідження дало можливість зробити такі висновки.

1. На основі аналізу філософської та психолого-педагогічної літератури доведено актуальність проблеми формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки та виявлено потребу вищої школи у професійно-педагогічній спрямованості даної підготовки і, разом з тим, недостатню теоретичну розробленість шляхів, способів та методів здійснення процесу формування означеної якості у майбутніх учителів музики.

2. Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дозволив виявити, що категорія “інтерес” є предметом вивчення багатьох суспільно-гуманітарних наук – філософії, психології, соціології, політології, економіки та педагогіки, у рамках кожної з яких дане поняття набуває специфічних рис. У психології інтерес розуміється як вибіркоче ставлення індивіда до тих чи інших об’єктів та явищ оточуючого світу, що можуть задовольнити його бажання та потреби. Більш детальний аналіз категорії інтересу з точки зору педагогіки виявив, що у рамках цієї науки він розуміється як стійка якість особистості, що відображає найбільш значущі сторони її розвитку (волю, інтелект, почуття), її активна спрямованість на той чи інший предмет дійсності, пов’язана з позитивними емоціями ставлення до пізнання, до оволодіння тією чи іншою діяльністю. Один з різновидів інтересу – професійний інтерес – розуміється вченими як спрямованість особистості на самореалізацію у конкретній професії, що зумовлюється набутим досвідом і мотивацією.

3. З’ясовано, що інтерес до педагогічної діяльності бакалавра мистецтва – це спеціалізоване утворення особистості, що проявляється у її вибіркочій

активності, спрямованої на оволодіння професією вчителя музики та успішне здійснення музично-педагогічної діяльності. Структуру інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва становлять такі компоненти: *мотиваційно-вольовий*, що включає в себе ставлення до професії вчителя музики, бажання професійного зростання та здатність до подолання труднощів у процесі набуття професійних знань та умінь; *інформаційно-пізнавальний*, до складу якого увійшли знання з педагогіки та вікової психології, музично-теоретичні та музично-історичні знання, а також знання з методики музичного виховання; *емоційно-оцінний*, що характеризується наявністю любові до учнів, здатністю до емоційного відгуку на музику, вмінням оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності та здатністю до вербальної та виконавської інтерпретації; *діяльнісно-комунікативний*, що включає у себе музично-виконавські вміння, творчу активність у музично-педагогічній діяльності та комунікативні вміння.

4. У ході дослідження виявлено, що музично-інструментальна підготовка бакалаврів мистецтва як важлива складова їх фахової підготовки перш за все передбачає опанування студентами вмінням добре грати на музичному інструменті. Характер виконавської майстерності майбутніх учителів музики зумовлений професійною спрямованістю їх підготовки і виявляється у єдності загальнопедагогічної і виконавської складових діяльності студентів у навчанні. Було з'ясовано, що спрямованість особистості – це сукупність або система мотиваційних утворень чи явищ, що орієнтують діяльність особистості та визначають її поведінку. Ми вважаємо, що професійно спрямована музично-інструментальна підготовка бакалаврів мистецтва є надійним та ефективним засобом формування у них інтересу до педагогічної діяльності та розуміємо її як таку підготовку у класі основного музичного інструменту, що передбачає озброєння студентів не лише виконавськими, а й педагогічними знаннями, вміннями та навичками.

5. Визначено принципи формування інтересу до педагогічної діяльності у майбутніх учителів музики, а саме: єдності загальнопедагогічної та спеціально-музичної складових музично-інструментальної підготовки, творчої активності у навчанні, формування суб'єктної педагогічної позиції у процесі навчання та індивідуально-диференційованого підходу до студентів бакалаврату та педагогічні умови підвищення ефективності здійснення цього процесу: забезпечення пріоритету практичної діяльності, стимулювання активності міжсуб'єктної взаємодії та створення емоційної насиченості навчального процесу.

6. Розроблено та науково обґрунтовано такі критерії та їх показники сформованості інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва: *мотиваційно-вольовий* (характер ставлення до професії вчителя музики, ступінь спрямованості на досягнення якомога вищих результатів навчання й праці, наявність здатності до подолання труднощів та перешкод у процесі набуття професійних знань та умінь); *інформаційно-пізнавальний* (міра обізнаності у галузі педагогіки та вікової психології, обсяг музично-теоретичних та музично-

історичних знань, глибина знань з методики музичного виховання); *емоційно-оцінний* (характер ставлення до учнів, яскравість емоційного відгуку на музику, наявність умінь оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності, володіння навичками предметної вербальної та виконавської інтерпретації); *діяльнісно-комунікативний* (ступінь сформованості музично-виконавських умінь, міра творчої активності у музично-педагогічній діяльності, розвиненість комунікативних умінь).

Аналіз результатів констатувального експерименту дозволив виявити рівневу характеристику сформованості інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва. Так, низький рівень був зафіксований у 54,26%, середній – у 25,91%, а високий – у 19,81% респондентів, що зумовило необхідність розробки та впровадження нової ефективної методики формування досліджуваної якості у студентів, зокрема в процесі музично-інструментальної підготовки.

7. У рамках дисертаційного дослідження розроблена, теоретично обґрунтована та експериментально перевірена поетапна методика формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки. Метою 1-го (*мотиваційно-організаційного*) етапу експериментальної методики є активізація мотиваційної сфери особистості та її вольових зусиль задля успішності у навчальній діяльності, 2-го (*інформаційно-когнітивного*) – підштовхнути студентів до розуміння значущості засвоєння навчальних дисциплін як спеціально-музичного, так і загальнопедагогічного блоку на тому рівні, що дозволить їм успішно здійснювати професійну діяльність, 3-го (*фахово-адаптаційного*) – створення сприятливого психологічного клімату в процесі музично-інструментальної підготовки та формування ставлення до обраної професії як до цінності, а 4-го (*творчо-діяльнісного*) – навчити студентів здійснювати музично-педагогічну діяльність не на репродуктивному, а на творчому рівні. Серед методів, рекомендованих до застосування на мотиваційно-організаційному етапі методики, є: педагогічна вимога та навіювання громадської думки, створення ситуацій успіху, регуляція вольових зусиль; інформаційно-когнітивному – обговорення “Загальнопедагогічні знання для вчителя-музиканта: застарілий підхід чи професійна необхідність?”, написання анотацій на музичні твори, групова дискусія з питань практичного застосування знань з курсу “Методика музичного виховання школярів”; фахово-адаптаційному – лекція “Позитивне ставлення до учнів як необхідна умова заохочення вихованців до навчання”, виховний захід із залученням студентів до підготовки, показу музичних творів та виконання супутніх завдань, методика формування вміння оцінити перебіг та результат музично-педагогічної діяльності, методика формування навичок словесної характеристики музичного образу; творчо-діяльнісному – зіставлення програм з курсу “Основний музичний інструмент” (фортепіано) та шкільного предмету “Музика”, проведення студентами лекцій-концертів, бесіда “Проблема педагогічного спілкування у професійній діяльності вчителя музики”.

Проведений нами контрольний зріз дозволив виявити, що за рівнями сформованості інтересу до педагогічної діяльності студенти експериментальних та контрольних груп розподілилися таким чином: високий рівень – 50,77% проти 27,42%, середній – 27,69% проти 25,80%, низький – 21,54% проти 46,77% , що є беззаперечним свідченням того, що розроблена нами експериментальна методика є ефективною та дієвою.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Подальшого наукового пошуку потребують можливості формування інтересу до педагогічної діяльності в процесі оволодіння іншими складовими фахової підготовки бакалаврів мистецтва – майбутніх учителів музики, а також вивчення специфіки інтересу до педагогічної діяльності студентів магістратури у зв'язку з особливостями їх кваліфікаційних характеристик.

Основний зміст дисертації відображено у таких публікаціях автора:

1. Прокопенко Р.В. Формування інтересу до педагогічної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя музики / Р.В. Прокопенко //Наукові записки. Серія: Педагогічні та історичні науки. Випуск 88. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – с. 155-161.
2. Прокопенко Р.В. Специфіка змістового наповнення інтересу до педагогічної діяльності майбутніх вчителів музики / Р.В. Прокопенко //Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 14: теорія і методика мистецької освіти. Випуск 11 (16). – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – с. 78-81.
3. Прокопенко Р.В. Роль музично-інструментальної підготовки у фаховій підготовці майбутніх вчителів музики / Р.В. Прокопенко //Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка та психологія. – Зб. статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2011. – Вип. 32. – Ч. 1. – с. 182-187.
4. Прокопенко Р.В. Професійно спрямована фортепіанна підготовка як засіб формування інтересу до педагогічної діяльності майбутніх вчителів музики / Р.В. Прокопенко //Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми: СумДПУ, 2011. – с. 380-387.
5. Прокопенко Р.В. Методика діагностування сформованості інтересу до педагогічної діяльності майбутніх вчителів музики / Р.В. Прокопенко //Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць / Ред. кол.: Н.В. Гузій (відп. ред.). – Вип.17 (27). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – с. 121-125.
6. Прокопенко Р.В. Методика формування інтересу до педагогічної діяльності майбутніх вчителів музики в процесі музично-інструментальної підготовки / Р.В. Прокопенко //Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. / [ред. кол. Л.Б. Лук'янова (голова) та ін.]: Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – К.: Едельвейс, 2012. – Вип. 5. – с. 165-174.
7. Прокопенко Р.В. Професійно-педагогічна спрямованість інструментальної підготовки майбутніх вчителів музики як наукова проблема / Р.В.

- Прокопенко //Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції: Зб. матеріалів XI Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 14-16 травня 2008 р.; У 4-х т. / Редкол.: Тимошенко І.І. (відп. ред.) та ін . – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. – Т.2. – с. 58-60.
8. Прокопенко Р.В. Шляхи забезпечення професійної спрямованості інструментальної підготовки студентів педагогічного коледжу / Р.В. Прокопенко //Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: Зб. матеріалів VI мистецько-педагогічних читань пам'яті професора О.П. Рудницької. – Чернівці: Зелена Буковина, 2010. – с. 249-250.
9. Прокопенко Р.В. Професійно-педагогічна спрямованість навчання як чинник удосконалення музично-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музики / Р.В. Прокопенко //Проблеми удосконалення професійної підготовки фахівців мистецьких дисциплін: матеріали Всеукраїнської відкритої науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті А.Ф. Кречківського. – Суми: Вінніченко М.Д., 7-9 квітня 2011 року. – с. 151-153.
10. Прокопенко Р.В. Методические основы процесса формирования интереса к педагогической деятельности у будущих учителей музыки в процессе музыкально-инструментальной подготовки / Р.В. Прокопенко //Актуальные вопросы модернизации российского образования: материалы XIV Международной научно-практической конференции. – М.: Спутник +, 31 января 2013 г. – с. 148-158.

АНОТАЦІЇ

Прокопенко Р.В. Формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2013.

У дисертації досліджується проблема формування інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва в процесі музично-інструментальної підготовки. Проаналізовано стан даної проблеми у науковій літературі, у теорії та практиці вищої музично-педагогічної освіти, визначено сутність інтересу до педагогічної діяльності та його компонентну структуру; дано визначення поняття “інтерес до педагогічної діяльності бакалавра мистецтва”; конкретизовано зміст професійно спрямованої музично-інструментальної підготовки бакалаврів мистецтва у вищих педагогічних навчальних закладах як засобу формування у них інтересу до педагогічної діяльності.

Визначено принципи формування інтересу до педагогічної діяльності майбутніх учителів музики, а також педагогічні умови ефективного здійснення цього процесу. Розроблено критерії та показники сформованості інтересу до педагогічної діяльності бакалаврів мистецтва, а також методику формування означеної якості у майбутніх учителів музики. Результативність запропонованої методики виявилась у позитивній динаміці рівнів сформованості інтересу до педагогічної діяльності студентів експериментальних груп у порівнянні з контрольними.

Ключові слова: інтерес до педагогічної діяльності, бакалаври мистецтва, музично-інструментальна підготовка, професійно-педагогічна спрямованість.

Прокопенко Р.В. Формирование интереса к педагогической деятельности бакалавров искусства в процессе музыкально-инструментальной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2013.

В диссертации исследуется проблема формирования интереса к педагогической деятельности бакалавров искусства в процессе музыкально-инструментальной подготовки. Проанализировано состояние данной проблемы в научной литературе, в теории и практике высшего музыкально-педагогического образования, определена сущность интереса к педагогической деятельности и его компонентная структура; дано определение понятия “интерес к педагогической деятельности бакалавра искусства”; конкретизировано содержание профессионально направленной музыкально-инструментальной подготовки бакалавров искусства в высших педагогических учебных заведениях как средства формирования у них интереса к педагогической деятельности.

Структуру интереса к педагогической деятельности бакалавров искусства – будущих учителей музыки составляют следующие компоненты: мотивационно-волевой, включающий в себя отношение к профессии учителя музыки, желание профессионального роста и способность к преодолению трудностей в процессе приобретения профессиональных знаний и умений, информационно-познавательный, к состав которого вошли знания по педагогике и возрастной психологии, музыкально-теоретические и музыкально-исторические знания, а также знания по методике музыкального воспитания; эмоционально-оценочный, характеризующийся наличием любви к ученикам, способностью к эмоциональному отклику на музыку, умением оценить ход и результат музыкально-педагогической деятельности и способностью к вербальной и исполнительской интерпретации; деятельностно-коммуникативный, который включает в себя музыкально-исполнительские умения, творческую активность в музыкально-педагогической деятельности и коммуникативные умения.

Определены принципы формирования интереса к педагогической деятельности у будущих учителей музыки: единства общепедагогической и специально-музыкальной составляющих музыкально-инструментальной подготовки, творческой активности в обучении, формирования субъектной педагогической позиции в процессе обучения, а также индивидуально-дифференцированного подхода к студентам бакалаврата. Процесс формирования интереса к педагогической деятельности у бакалавров искусства – будущих учителей музыки в процессе музыкально-инструментальной подготовки в высшем педагогическом учебном заведении помимо применения вышеперечисленных принципов обучения требовал также создания определенных педагогических условий его эффективного осуществления. Были разработаны такие педагогические условия: обеспечения приоритета практической деятельности, стимулирования активности межсубъектного взаимодействия и создания эмоциональной насыщенности учебного процесса.

Разработаны такие критерии и показатели сформированности интереса к педагогической деятельности у бакалавров искусства: мотивационно-волевой (характер отношения к профессии учителя музыки, степень направленности на достижение как можно более высоких результатов обучения и труда, наличие способности к преодолению трудностей и препятствий в процессе приобретения профессиональных знаний и умений); информационно-познавательный (мера компетентности в области педагогики и возрастной психологии, объем музыкально-теоретических и музыкально-исторических знаний, глубина знаний по методике музыкального воспитания); эмоционально-оценочный (характер отношения к ученикам, яркость эмоционального отклика на музыку, наличие умения оценить ход и результат музыкально-педагогической деятельности, владение навыками предметной вербальной и исполнительской интерпретации); деятельностно-коммуникативный (степень сформированности музыкально-исполнительских умений, степень творческой активности в музыкально-педагогической деятельности, развитие коммуникативных умений), а также методика формирования указанного качества у будущих учителей музыки. Результативность предложенной методики проявилась в положительной динамике уровней сформированности интереса к педагогической деятельности студентов экспериментальных групп по сравнению с контрольными.

Ключевые слова: интерес к педагогической деятельности, бакалавры искусства, музыкально-инструментальная подготовка, профессионально-педагогическая направленность.

Roman Prokopenko. The Formation of Bachelors of Arts Interest to Pedagogical Activity in the Musical Instrumental Training. – Manuscript.

The thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Musical Training. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2013.

The thesis examines the problem of the Bachelors of Arts interest to pedagogical activity in the process of the musical instrumental training. The condition of this problem has been analysed in the scientific literature, the theory and practice of higher musical pedagogical education, the essence of interest to pedagogical activity and its component structure have been determined, the concept of “Bachelor of Arts interest to pedagogical activity” has been identified, the content of Bachelors of Arts professionally directed musical and instrumental preparation at higher educational institutions as a means of forming their interest to pedagogical activity has been specified.

The principles of formation of future teachers interest to pedagogical activity, as well as pedagogical conditions of effective implementation of the process have been determined. The criteria and indicators of the Bachelors of Arts interest to pedagogical activity and the method of forming of the quality of future music teachers have been elaborated. The effectiveness of the proposed method has become apparent in positive dynamics of the levels of interest to pedagogical activity of the experimental groups in comparison with the control groups.

Keywords: interest to pedagogical activity, Bachelors of Arts, music and instrumental training, professional pedagogical orientation.